

UCHWAŁA NR 74/2018
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 3 marca 2018 r.

w przedmiocie postulatów dotyczących aktualnych problemów
i potrzeb wymiaru sprawiedliwości

Na podstawie art. 4 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 976, ze zm.), Krajowa Rada Sądownictwa przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Sejmowi i Senatowi następujące postulaty dotyczące aktualnych problemów i potrzeb wymiaru sprawiedliwości.

1. Zasadnicze znaczenie dla osób, których sprawy są rozpoznawane przez sądy ma to, aby uzyskać sprawiedliwe rozstrzygnięcie wydane w ramach sprawnie przeprowadzonego postępowania. W zakresie swojego urzędowania sędziowie są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji i ustawom. Dlatego szczególnie ważne jest, aby w procesie stanowienia prawa ustawodawca prowadził konsultacje i uwzględniał głos obywateli i ekspertów oraz tworzył przepisy, których stosowanie przez sądy będzie umożliwiało wydawanie sprawiedliwych orzeczeń. Nawet najlepiej zorganizowane sądy, działające w oparciu o najnowocześniejsze rozwiązania techniczne i proceduralne, nie będą w stanie dobrze realizować swojej misji, jeśli stanowienie prawa nie będzie na najwyższym poziomie.
2. Sprawne postępowanie sądowe, w którym każdy uzyskuje orzeczenie bez zbędnej zwłoki, leży w interesie wszystkich Polaków. Trzeba jednak pamiętać, że kształt postępowania sądowego musi zapewniać równe gwarancje wszystkim jego stronom – podstawowym celem postępowania sądowego nie jest bowiem wyłącznie jego jak najszybsze zakończenie, ale wydanie sprawiedliwego orzeczenia. W związku z tym, Rada zwraca uwagę na następujące zagadnienia związane z przebiegiem postępowania sądowego.
 - 2.1. Niezbędne jest opracowanie jednolitych zasad doręczania pism we wszystkich postępowaniach jurysdykcyjnych, dostosowanych do współczesnych metod komunikacji. Zasady te muszą gwarantować stronom możliwość rzeczywistego

udziału w postępowaniu i jednocześnie nie mogą dawać narzędzi do paraliżowania lub nadmiernego wydłużania postępowań.

- 2.2. Sprawność postępowania, ale i prawidłowość orzeczenia są często uzależnione od pracy biegłych sądowych. Rada od wielu lat postuluje przyjęcie jednolitych zasad określających funkcjonowanie biegłych w postępowaniu sądowym, które zwiększyłyby obiektywizm w wyborze biegłych i precyzyjnie określiłyby zasady ich wynagradzania.
- 2.3. Utrzymywanie surowych ustawowych rygorów związanych z niedokonaniem niektórych czynności w postępowaniu sądowym ma negatywny wpływ na możliwość dokonania przez sąd ustaleń faktycznych zgodnych z zasadą prawdy materialnej. W ocenie Rady należy porzucić automatyzm rozstrzygnięć sędziowskich (wymuszany przez przepisy ustaw procesowych), zwłaszcza odnoszących się do ustaleń faktycznych.
3. Konstytucja RP pozwala ustawodawcy na kształtowanie ustroju sądów. Jednak już z treści Konstytucji wynika, że ustroj sądów nie może naruszać zasad niezależności i odrębności sądów od innych władz (ustawodawczej i wykonawczej). Sądy muszą być tak zorganizowane, aby wykonywać swoją misję niezależnie od władzy politycznej. Dlatego Rada przedstawia następujące problemy dotyczące ustroju sądów:
 - 3.1. Sądy wszystkich szczebli i rodzajów muszą pozostać niezależne organizacyjnie od organów władzy ustawodawczej i wykonawczej. Odrębność sądów od pozostałych władz jest niezbędnym wymogiem prawidłowej organizacji sądownictwa. Konstytucja RP nie przewiduje w tym zakresie żadnego wyjątku.
 - 3.2. Minister Sprawiedliwości nie stoi na czele wymiaru sprawiedliwości, ale ma zapewniać jego sprawne funkcjonowanie np. przez przygotowywanie projektów aktów normatywnych usprawniających funkcjonowanie sądów.
 - 3.3. Z ugruntowanego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika, że Minister Sprawiedliwości może korzystać z kompetencji do powoływania i odwoływania prezesów sądów wyłącznie jeśli w procedurze tej zapewni się skuteczny udział organów samorządu sędziowskiego.
 - 3.4. Prawo powinno gwarantować, że do pełnienia urzędu sędziego zostaną powołane osoby o najwyższych kwalifikacjach merytorycznych i etycznych. Aby to było możliwe, niezbędne jest aby postępowanie nominacyjne uwzględniało szczegółową ocenę kwalifikacji kandydata na sędziego, dokonywaną przez obiektywnego

wizytatora, jak również, aby kandydaci podlegali ocenie i opiniowaniu przez organy samorządu sędziowskiego.

- 3.5. Udział obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości powinien polegać na funkcjonowaniu instytucji ławnika w sądach pierwszej instancji – zwłaszcza w sądach rejonowych. Dzięki różnorodnemu doświadczeniu życiowemu ławników, sądy mają szansę dokonywać trafniejszych ustaleń faktycznych.
- 3.6. Sprawne funkcjonowanie sądów nie jest możliwa bez profesjonalizmu pracowników sądów niebędących sędziami (zwłaszcza pracowników sekretariatów sądowych). Dlatego należy postulować dostosowanie poziomu zatrudnienia do potrzeb sądów, podwyższenie wynagrodzeń pracowników sądów oraz zapewnienie im właściwych warunków pracy.
- 3.7. Minister Sprawiedliwości powinien stale dbać o odpowiednią liczbę etatów sędziowskich, bez obsadzenia których nie jest możliwe wykonywanie przez sądy swoich zadań. Z uwagi na długotrwałe nieobecności sędziów (spowodowane np. delegacją do pracy w Ministerstwie Sprawiedliwości albo urlopami macierzyńskimi lub rehabilitacyjnymi) warto, aby rzeczywista obsada kadrowa sądów była wyższa niż przyjmowana obecnie.

Krajowa Rada Sądownictwa wyraża nadzieję, że organy władzy ustawodawczej i wykonawczej przyjmą powyższe postulaty do realizacji dla dobra wymiaru sprawiedliwości.